Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 6ης Φεβρουαρίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Σήματα — Οδηγία 89/104/ΕΟΚ — Δικαιώματα που παρέχει το σήμα — Σήμα το οποίο χαίρει φήμης — Διεύρυνση της προστασίας ώστε να καλύπτει και ανόμοια προϊόντα και υπηρεσίες — Χρήση από τρίτο, χωρίς νόμιμη αιτία, σημείου πανομοιότυπου ή παρόμοιου με το σήμα που χαίρει φήμης — Έννοια "νόμιμη αιτία"»

Στην υπόθεση C-65/12,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 2012, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Φεβρουαρίου 2012, στο πλαίσιο της δίκης

Leidseplein Beheer BV,

Hendrikus de Vries

κατά

Red Bull GmbH,

Red Bull Nederland BV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, μετέχοντα στη σύνθεση ως δικαστής του πρώτου τμήματος, A. Borg Barthet, E. Levits (εισηγητή) και M. Berger, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησης της 27ης Φεβρουαρίου 2013,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Leidseplein Beheer BV και ο H. de Vries, εκπροσωπούμενοι από τους T. Cohen Jehoram και L. Bakers, advocaten,

— οι Red Bull GmbH και Red Bull Nederland BV, εκπροσωπούμενες από τον S. Klos, advocaat,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους F. Wilman και F. Bulst,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 21ης Μαρτίου 2013,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 2, της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Leidseplein Beheer BV και του H. de Vries (καλούμενων στο εξής, από κοινού: De Vries) και, αφετέρου, των Red Bull GmbH και Red Bull Nederland BV (καλούμενων στο εξής, από κοινού : Red Bull), με αντικείμενο την παραγωγή και την εμπορία, από τον De Vries, ενεργειακών ποτών σε συσκευασίες που φέρουν είτε το σημείο «Bull Dog» είτε άλλο σημείο το οποίο περιέχει το λεκτικό στοιχείο «Bull» είτε άλλα σημεία ικανά να δημιουργήσουν σύγχυση με τα καταχωρισμένα σήματα της Red Bull λόγω της ομοιότητάς τους με αυτά.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 5 της οδηγίας 89/104, το οποίο ταυτίζεται κατ' ουσία με το μεταγενέστερο άρθρο 5 της οδηγίας 2008/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 299, σ. 25), ορίζει, υπό τον τίτλο «Δικαιώματα που παρέχει το σήμα», τα εξής:

«1. Το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στον δικαιούχο αποκλειστικό δικαίωμα. Ο δικαιούχος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του:

α) σημείο πανομοιότυπο με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες πανομοιότυπες με εκείνες για τις οποίες το σήμα έχει καταχωριστεί·

β) σημείο για το οποίο, λόγω της ταυτότητας ή της ομοιότητάς του με το σήμα και της ταυτότητας ή της ομοιότητας των προϊόντων ή των υπηρεσιών που καλύπτονται από το σήμα και το σημείο, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού, συμπεριλαμβανομένου και του κινδύνου συσχέτισης του σημείου με το σήμα.

2. Ένα κράτος μέλος μπορεί επίσης να προβλέπει ότι ο δικαιούχος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του, σημείο πανομοιότυπο ή παρόμοιο με το σήμα, για προϊόντα ή υπηρεσίες μη παρόμοιες με εκείνες για τις οποίες το σήμα έχει καταχωριστεί, εάν αυτό χαίρει φήμης μέσα στο κράτος μέλος και η χρησιμοποίηση του σημείου, χωρίς νόμιμη αιτία, θα επέφερε, αχρεωστήτως, όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του σήματος ή θα ήταν βλαπτική για τον εν λόγω διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη.

[...]»

Το δίκαιο των Κάτω Χωρών

4 Το δίκαιο των σημάτων στις Κάτω Χώρες στηρίζεται στη Σύμβαση Μπενελούξ περί διανοητικής ιδιοκτησίας (εμπορικά σήματα και σχέδια ή υποδείγματα), η οποία υπογράφηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2005 στη Χάγη (στο εξής: Σύμβαση Μπενελούξ).

5 Το άρθρο 2.20, παράγραφος 1, στοιχείο c, της Σύμβασης αυτής, το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 13, Α, παράγραφος 1, στοιχείο c, του ενιαίου νόμου της Μπενελούξ περί σημάτων, έχει ως εξής:

«1. Το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στον δικαιούχο αποκλειστικό δικαίωμα. Υπό την επιφύλαξη της ενδεχόμενης εφαρμογής των γενικών διατάξεων περί αστικής ευθύνης, το αποκλειστικό δικαίωμα επί σήματος παρέχει στον δικαιούχο τη δυνατότητα να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του:

[...]

c. σημείο, που είναι πανομοιότυπο ή παρόμοιο με το κοινοτικό σήμα, για προϊόντα ή υπηρεσίες που δεν ομοιάζουν με εκείνες για τις οποίες έχει καταχωρισθεί το κοινοτικό σήμα, εάν αυτό χαίρει φήμης στην Κοινότητα και η χρησιμοποίηση χωρίς νόμιμη αιτία του σημείου θα συνεπαγόταν την άντληση αθέμιτου οφέλους από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του κοινοτικού σήματος ή θα έβλαπτε τον εν λόγω διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη·

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

6 Στην Μπενελούξ, η Red Bull είναι δικαιούχος, μεταξύ άλλων, του εικονιστικού και λεκτικού σήματος Red Bull Krating-Daeng (στο εξής: σήμα Red Bull Krating-Daeng), το οποίο καταχωρίστηκε στις 11 Ιουλίου 1983 για προϊόντα που εμπίπτουν κυρίως στην κλάση 32 ως μη αλκοολούχα ποτά.

7 Ο De Vries έχει καταχωρίσει στην Μπενελούξ, για προϊόντα της εν λόγω κλάσης 32, τα ακόλουθα σήματα:

— το εικονιστικό και λεκτικό σήμα The Bulldog στις 14 Ιουλίου 1983,

— το λεκτικό σήμα The Bulldog στις 23 Δεκεμβρίου 1999, καθώς και

— το εικονιστικό και λεκτικό σήμα The Bulldog Energy Drink στις 15 Ιουνίου 2000.

8 Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, οι διάδικοι της κύριας δίκης συμφωνούν ότι, προτού η Red Bull καταχωρίσει, το 1983, το σήμα της, ο De Vries χρησιμοποιούσε το σημείο «The Bulldog» ως εμπορική επωνυμία σε σχέση με δραστηριότητες στον τομέα των υπηρεσιών εστιατορίων, ξενοδοχείων και καφενείων-μπαρ (στο εξής: υπηρεσίες horeca), στο πλαίσιο των οποίων πωλούνταν και ποτά. Δεν αμφισβητείται επίσης ότι το σήμα Red Bull Krating-Daeng χαίρει, σε ορισμένο βαθμό, φήμης στο έδαφος της Μπενελούξ.

9 Η Red Bull, θεωρώντας ότι η χρήση του διακριτικού σημείου «The Bulldog» από τον De Vries θίγει, στο μέτρο που αυτό περιέχει το λεκτικό στοιχείο «Bull», το σήμα Red Bull Krating-Daeng, άσκησε στις 27 Ιουνίου 2005 αγωγή παράλειψης ενώπιον του Rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείου του Άμστερνταμ), με αίτημα να υποχρεωθεί ο De Vries να παύσει να παράγει και να εμπορεύεται ενεργειακά ποτά σε συσκευασίες που φέρουν είτε το σημείο «Bull Dog» είτε άλλο σημείο το οποίο περιέχει το λεκτικό στοιχείο «Bull» είτε άλλα σημεία ικανά να δημιουργήσουν σύγχυση με τα καταχωρισμένα σήματα της Red Bull λόγω της ομοιότητάς τους με αυτά.

10 Ο De Vries άσκησε ανταγωγή ζητώντας να κηρυχθεί η Red Bull έκπτωτη των δικαιωμάτων της επί του εικονιστικού και λεκτικού σήματος Red Bull Krating Daeng στην Μπενελούξ.

11 Με απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2007, το Rechtbank Amsterdam απέρριψε αμφότερα τα ανωτέρω αιτήματα.

12 Με απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 2010, το Gerechtshof te Amsterdam (εφετείο του Άμστερνταμ) δέχθηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος την έφεση που άσκησε η Red Bull κατά της απόφασης του Rechtbank Amsterdam. Το Gerechtshof te Amsterdam έκρινε, αφενός, ότι το σήμα Red Bull Krating-Daeng έχαιρε φήμης στην Μπενελούξ και, αφετέρου, ότι λόγω της ομοιότητας που υπήρχε, εξαιτίας του κοινού λεκτικού στοιχείου «Bull», μεταξύ του σήματος αυτού και του σημείου «The Bulldog» το οποίο χρησιμοποιούσε ο De Vries για ενεργειακά ποτά, το οικείο κοινό τα συσχέτιζε, χωρίς πάντως να τα συγχέει.

13 Το Gerechtshof te Amsterdam αποφάνθηκε ότι το προαναφερθέν σημείο ήταν παρόμοιο με το σήμα Red Bull Krating-Daeng και ότι ο De Vries προσδέθηκε στο άρμα του φημισμένου σήματος, επιθυμώντας να εκμεταλλευτεί αυτή τη φήμη ώστε να αντλήσει όφελος από το μερίδιο της Red Bull στην αγορά ενεργειακών ποτών, το οποίο αντιστοιχεί σε κύκλο εργασιών πολλών δισεκατομμυρίων ευρώ.

14 Ο De Vries επικαλέστηκε το γεγονός ότι η εμπορία υπό το σήμα The Bulldog εντασσόταν στο πλαίσιο της αδιάλειπτης χρήσης, ήδη πριν από το 1983, του σημείου «The Bulldog» για εμπορεύματα και για δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών horeca, η οποία περιελάμβανε μεταξύ άλλων και την πώληση ποτών, πλην όμως το Gerechtshof te Amsterdam δεν δέχθηκε ότι το γεγονός αυτό συνιστά νόμιμη αιτία ικανή να δικαιολογήσει τη χρήση του.

15 Συγκεκριμένα, κατά το Gerechtshof te Amsterdam, ο De Vries δεν απέδειξε ότι η χρήση του εν λόγω σημείου ήταν για τον ίδιο σε τέτοιον βαθμό αναγκαία, ώστε να μην μπορεί να αναμένεται ευλόγως από αυτόν να απέχει από τη χρήση του.

16 Ο De Vries άσκησε ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden (ανώτατου δικαστηρίου) αναίρεση κατά της απόφασης του Gerechtshof te Amsterdam, προσάπτοντας στο τελευταίο ότι προέβη σε υπερβολικά συσταλτική ερμηνεία του όρου «νόμιμη αιτία», όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 (στο εξής: έννοια της νόμιμης αιτίας). Εν προκειμένω, η καλόπιστη χρήση του σημείου «The Bulldog» ως εμπορικής επωνυμίας πριν από την καταχώριση του σήματος Red Bull Krating-Daeng αρκούσε για να στοιχειοθετηθεί η ύπαρξη τέτοιας νόμιμης αιτίας.

17 Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι το Gerechtshof te Amsterdam, προκειμένου να καταλήξει αν συνέτρεχε νόμιμη αιτία που δικαιολογούσε τη χρήση, εφάρμοσε στην ενώπιόν του διαφορά το κριτήριο της αναγκαίας χρήσης του σημείου, το οποίο διατυπώθηκε από το Δικαστήριο της Μπενελούξ στην απόφαση της 1ης Μαρτίου 1975, Colgate Palmolive κατά Bols (Claeryn/Klarein).

18 Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία της έννοιας της νόμιμης αιτίας από το Gerechtshof te Amsterdam. Αφενός, η έννοια αυτή, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 2.20, παράγραφος 1, στοιχείο c, της Σύμβασης Μπενελούξ, θα πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104. Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσέδωσε, με την απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2011, C-323/09, Interflora και Interflora British Unit (Συλλογή 2011, σ. I-8625), στην ως άνω έννοια ευρύτερο περιεχόμενο απ' ό,τι το Δικαστήριο της Μπενελούξ με την προαναφερθείσα απόφαση Colgate Palmolive κατά Bols (Claeryn/Klarein).

19 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Hoge Raad der Nederlanden αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας [89/104] την έννοια ότι υφίσταται νόμιμη αιτία κατά την έννοια της διατάξεως αυτής και στην περίπτωση που συγκεκριμένος τρίτος ή συγκεκριμένοι τρίτοι χρησιμοποιούσαν καλόπιστα το σημείο το οποίο είναι πανομοιότυπο ή παρόμοιο με το σήμα που χαίρει φήμης ήδη πριν από την κατάθεση του εν λόγω σήματος;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

20 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μπορεί να χαρακτηριστεί ως «νόμιμη αιτία», όπως την εννοεί αυτή η διάταξη, η χρήση από τρίτο ενός σημείου παρόμοιου με φημισμένο σήμα, για προϊόν πανομοιότυπο με εκείνο για το οποίο έχει καταχωριστεί το ως άνω σήμα, σε περίπτωση που αποδεικνύεται ότι το σημείο χρησιμοποιήθηκε ήδη πριν από την καταχώριση του σήματος.

21 Λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπό κρίση υπόθεσης και στο μέτρο που για την απάντηση στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα απαιτείται ερμηνεία του γράμματος του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104, είναι σημαντικό να υπομνησθεί ότι η διάταξη αυτή αναφέρεται μεν ρητώς μόνο στην περίπτωση όπου γίνεται χρήση σημείου πανομοιότυπου ή παρόμοιου με φημισμένο σήμα για υπηρεσίες ή προϊόντα που δεν ομοιάζουν με εκείνα για τα οποία έχει καταχωριστεί το οικείο σήμα, πλην όμως η προστασία που παρέχεται με την εν λόγω διάταξη ισχύει, κατά μείζονα λόγο, και σε σχέση με τη χρήση σημείου πανομοιότυπου ή παρόμοιου με φημισμένο σήμα για υπηρεσίες ή προϊόντα πανομοιότυπα ή παρόμοια με εκείνα για τα οποία έχει καταχωριστεί το σήμα αυτό (προαναφερθείσα απόφαση Interflora και Interflora British Unit, σκέψη 68 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

22 Επίσης, το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 τυγχάνει εφαρμογής στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεδομένου ότι δεν αμφισβητείται ότι το σήμα Red Bull Krating-Daeng είναι φημισμένο και ότι η δικαιούχος του σήματος αυτού ζητεί να υποχρεωθεί ο De Vries να παύσει να παράγει και να εμπορεύεται, σε συσκευασίες που φέρουν σημείο παρόμοιο με το ως άνω σήμα, προϊόν πανομοιότυπο με εκείνο για το οποίο έχει καταχωριστεί το εν λόγω σήμα.

23 Οι διάδικοι της κύριας δίκης ερίζουν εντούτοις ως προς το περιεχόμενο της έννοιας της νόμιμης αιτίας. Ενώ, κατά τον De Vries, η καλόπιστη χρήση σημείου παρόμοιου με φημισμένο σήμα, εφόσον ανάγεται σε χρόνο προγενέστερο της καταχώρισης του σήματος αυτού, καλύπτεται από την ως άνω έννοια, η Red Bull ισχυρίζεται ότι η επίμαχη έννοια αναφέρεται μόνο σε αντικειμενικώς υπέρτερους λόγους.

24 Πρώτον, η Red Bull υποστηρίζει ότι η διασταλτική ερμηνεία της έννοιας της νόμιμης αιτίας, η οποία απορρέει από την επιχειρηματολογία του De Vries, οδηγεί εμμέσως στην αναγνώριση μη καταχωρισμένων σημάτων, τη στιγμή που η Σύμβαση Μπενελούξ προέκρινε, σύμφωνα με την οδηγία 89/104, ένα σύστημα προστασίας των σημάτων στηριζόμενο αποκλειστικώς στην καταχώρισή τους.

25 Δεύτερον, η Red Bull διατείνεται ότι η ως άνω ερμηνεία θα κατέληγε στο εσφαλμένο αποτέλεσμα να είναι τα δικαιώματα που παρέχει το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 στον δικαιούχο καταχωρισμένου σήματος προς εξασφάλιση της προστασίας του πιο περιορισμένης έκτασης από τα δικαιώματα τα οποία αντλεί ο δικαιούχος αυτός από την παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου.

26 Επομένως, πρέπει, σε πρώτη φάση, να εξεταστεί το περιεχόμενο της έννοιας της νόμιμης αιτίας προτού διευκρινιστεί, σε δεύτερη φάση και λαμβανομένης υπόψη της εξέτασης αυτής, αν η προγενέστερη της καταχώρισης φημισμένου σήματος χρήση σημείου παρόμοιου με το εν λόγω σήμα καλύπτεται από την ως άνω έννοια, σε περίπτωση που το σημείο χρησιμοποιείται για υπηρεσίες ή προϊόντα πανομοιότυπα με εκείνα για τα οποία έχει καταχωριστεί το σήμα.

Επί του περιεχομένου της έννοιας της νόμιμης αιτίας

27 Επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι η έννοια «νόμιμη αιτία» δεν ορίζεται στην οδηγία 89/104. Επιπλέον, το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας δεν συνηγορεί υπέρ της στενής ερμηνείας που δίνει η Red Bull στην έννοια αυτή.

28 Κατόπιν τούτου, η επίμαχη έννοια πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένων υπόψη της γενικής οικονομίας και των σκοπών του συστήματος όπου εντάσσεται (βλ., σχετικώς, απόφαση της 9ης Ιανουαρίου 2003, C-292/00, Davidoff, Συλλογή 2003, σ. I-389, σκέψη 24), καθώς και του πλαισίου της διάταξης στην οποία περιλαμβάνεται (βλ., σχετικώς, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, C-320/12, Malaysia Dairy Industries, σκέψη 25).

29 Εισαγωγικώς, υπενθυμίζεται ότι, καίτοι το άρθρο 5 της οδηγίας 89/104 προβλέπει ότι το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στον δικαιούχο του αποκλειστικό δικαίωμα, από την ίδια αυτή διάταξη απορρέουν και περιορισμοί στην άσκηση του οικείου δικαιώματος.

30 Κατά πάγια νομολογία, σκοπός του αποκλειστικού δικαιώματος που παρέχεται με την ως άνω διάταξη είναι να μπορεί ο δικαιούχος του σήματος να προστατεύει τα ειδικά συμφέροντά του, δηλαδή να διασφαλίζει ότι το σήμα του εκπληρώνει τις λειτουργίες του. Συνεπώς, το σχετικό δικαίωμα πρέπει να ασκείται στις περιπτώσεις εκείνες όπου η χρήση του σημείου από τρίτο θίγει ή ενδέχεται να θίξει μία από τις λειτουργίες του σήματος. Στις λειτουργίες αυτές περιλαμβάνονται όχι μόνον η βασική λειτουργία του σήματος, η οποία είναι να εγγυάται στους καταναλωτές την προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας, αλλά και οι λοιπές λειτουργίες του, όπως, μεταξύ άλλων, η λειτουργία του ως εχεγγύου ποιότητας είτε του προϊόντος είτε της υπηρεσίας, ή η επικοινωνιακή, η επενδυτική και η διαφημιστική του λειτουργία (απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, C-661/11, Martin Y Paz Diffusion, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 Σημειωτέον επ' αυτού ότι τόσο από το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 όσο και από τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της ίδιας αυτής οδηγίας συνάγεται ότι το δίκαιο των κρατών μελών εναρμονίστηκε ώστε το αποκλειστικό δικαίωμα επί του σήματος να παρέχει στον δικαιούχο του «απόλυτη» προστασία από τη χρήση, εκ μέρους τρίτων, σημείων που είναι πανομοιότυπα με το σήμα του για πανομοιότυπα προϊόντα ή υπηρεσίες (προαναφερθείσα απόφαση Interflora και Interflora British Unit, σκέψη 36).

32 Πάντως, μολονότι ο νομοθέτης της Ένωσης χαρακτήρισε ως «απόλυτη» την προστασία από την άνευ συγκατάθεσης χρήση σημείων που είναι πανομοιότυπα με εμπορικό σήμα σε σχέση με υπηρεσίες ή προϊόντα ίδια με εκείνα για τα οποία αυτό είναι καταχωρισμένο, το Δικαστήριο μετρίασε τον ως άνω χαρακτηρισμό υπογραμμίζοντας ότι, όσο σημαντική και αν είναι, η αναγνωριζόμενη από το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/104 προστασία έχει ως αποκλειστικό σκοπό να παράσχει στον δικαιούχο του σήματος τη δυνατότητα να προστατεύει τα ειδικά συμφέροντά του ως δικαιούχου, ήτοι να διασφαλίζει ότι το σήμα μπορεί να εκπληρώνει τις λειτουργίες του. Το Δικαστήριο συνήγαγε εξ αυτού ότι το αποκλειστικό δικαίωμα που παρέχεται με το σήμα πρέπει να ασκείται μόνο στις περιπτώσεις όπου η χρήση του σημείου από τρίτο θίγει ή ενδέχεται να θίξει τις λειτουργίες του οικείου σήματος (προαναφερθείσα απόφαση Interflora και Interflora British Unit, σκέψη 37).

33 Όμως, το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 προβλέπει ότι τα σήματα τα οποία χαίρουν φήμης τυγχάνουν ευρύτερης προστασίας από εκείνη που παρέχει η παράγραφος 1 του ίδιου άρθρου. Τούτο υπό την ειδική προϋπόθεση ότι γίνεται, χωρίς νόμιμη αιτία, χρήση σημείου πανομοιότυπου ή παρόμοιου με καταχωρισμένο σήμα, η οποία είτε προσπορίζει ή θα μπορούσε να προσπορίσει αθέμιτο όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του προγενέστερου σήματος είτε θίγει ή θα μπορούσε να θίξει τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του (απόφαση της 18ης Ιουνίου 2009, C-487/07, L'Oréal κ.λπ., Συλλογή 2009, σ. I-5185, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

34 Ως εκ τούτου, κάθε κράτος μέλος οφείλει, μεταφέροντας στο εσωτερικό του δίκαιο το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104, να παρέχει ως προς τα πανομοιότυπα και παρόμοια προϊόντα ή υπηρεσίες τουλάχιστον την ίδια προστασία όπως και στα προϊόντα ή στις υπηρεσίες που δεν ομοιάζουν. Επομένως, η επιλογή την οποία έχουν στη διάθεσή τους τα κράτη μέλη αφορά το κατ' αρχήν ζήτημα αν θα αναγνωρίσουν ή όχι ενισχυμένη προστασία στα φημισμένα σήματα, και όχι το ζήτημα ποιες περιπτώσεις θα καλύπτονται από την προστασία, εφόσον αυτή αναγνωριστεί (απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2003, C-408/01, Adidas-Salomon και Adidas Benelux, Συλλογή 2003, σ. I-12537, σκέψη 20).

35 Εντούτοις, η ως άνω διαπίστωση δεν σημαίνει ότι η έννοια της νόμιμης αιτίας πρέπει να ερμηνευθεί σε συνάρτηση με το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104.

36 Πράγματι, όπως τόνισε κατ' ουσίαν και η γενική εισαγγελέας στο σημείο 29 των προτάσεών της, οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 5 της οδηγίας αυτής δεν έχουν το ίδιο αντικείμενο, οπότε οι κανόνες οι οποίοι αφορούν την προστασία των συνήθων σημάτων μπορούν να εφαρμοστούν σε περιπτώσεις που δεν διέπονται από τις διατάξεις σχετικά με την προστασία των φημισμένων σημάτων. Αντιστρόφως, οι τελευταίες αυτές διατάξεις μπορούν να εφαρμοστούν σε περιπτώσεις οι οποίες δεν διέπονται από τους κανόνες για την προστασία των συνήθων σημάτων.

37 Κατά συνέπεια, κακώς η Red Bull και η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι το σύστημα προστασίας των σημάτων, το οποίο στηρίζεται στην καταχώρισή τους και υιοθετήθηκε με τη Σύμβαση Μπενελούξ, δεν επιτρέπει οποιονδήποτε περιορισμό της έκτασης των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στον δικαιούχο καταχωρισμένου σήματος.

38 Συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 παρέχει υπό ορισμένες μόνον προϋποθέσεις στους δικαιούχους φημισμένων σημάτων τη δυνατότητα να απαγορεύουν σε τρίτους να χρησιμοποιούν σημεία πανομοιότυπα ή παρόμοια με τα σήματά τους για υπηρεσίες ή προϊόντα που δεν ομοιάζουν με εκείνα για τα οποία έχουν καταχωριστεί τα σήματα αυτά.

39 Η προστασία των σημάτων που χαίρουν φήμης είναι ευρύτερη από την παρεχόμενη στα συνήθη σήματα, καθόσον, για να απαγορευθεί στον τρίτο να χρησιμοποιεί συγκεκριμένο σημείο, δεν απαιτείται ούτε το σημείο και το σήμα να είναι πανομοιότυπα, όπως προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 89/104, ούτε να υφίσταται ο κίνδυνος σύγχυσης στον οποίο αναφέρεται το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β', της ίδιας οδηγίας.

40 Ειδικότερα, ο δικαιούχος φημισμένου σήματος δεν είναι υποχρεωμένος, προκειμένου να επικαλεστεί την προστασία την οποία παρέχει το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104, να αποδείξει ότι θίγεται ο διακριτικός χαρακτήρας ή η φήμη του σήματός του, από τη στιγμή που τρίτος προσπορίζει, μέσω της χρήσης σημείου πανομοιότυπου ή παρόμοιου με αυτό το σήμα, αθέμιτο όφελος από τη φήμη του.

41 Ωστόσο, η οδηγία 89/104 επιδιώκει γενικώς να επιτύχει μια ισορροπία ανάμεσα, αφενός, στο συμφέρον του δικαιούχου ενός σήματος να διαφυλάττει τη βασική λειτουργία αυτού και, αφετέρου, στο συμφέρον των υπολοίπων επιχειρηματιών να έχουν στη διάθεσή τους σήματα τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν για τον προσδιορισμό των δικών τους προϊόντων και υπηρεσιών (απόφαση της 27ης Απριλίου 2006, C-145/05, Levi Strauss, Συλλογή 2006, σ. I-3703, σκέψη 29).

42 Επομένως, η προστασία των δικαιωμάτων που αντλεί ο δικαιούχος σήματος από την εν λόγω οδηγία δεν είναι ανεπιφύλακτη, δεδομένου ότι περιορίζεται, προς εξασφάλιση μιας ισορροπίας μεταξύ των προαναφερθέντων συμφερόντων, μόνο στις περιπτώσεις όπου ο δικαιούχος αυτός επιδεικνύει αρκετή επιμέλεια ώστε να αντιταχθεί στη χρήση, από άλλους επιχειρηματίες, σημείων ικανών να θίξουν το σήμα του (προαναφερθείσα απόφαση Levi Strauss, σκέψη 30).

43 Εντός του συστήματος προστασίας των σημάτων το οποίο υιοθετήθηκε, βάσει της οδηγίας 89/104, από τη Σύμβαση Μπενελούξ, το συμφέρον του τρίτου να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές σημείο παρόμοιο με φημισμένο σήμα λαμβάνεται υπόψη, στο πλαίσιο του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, μέσω της δυνατότητας που παρέχεται στον χρήστη του εν λόγω σημείου να επικαλεστεί «νόμιμη αιτία».

44 Πράγματι, άπαξ ο δικαιούχος του σήματος που χαίρει φήμης μπορέσει να αποδείξει ότι υφίσταται μία εκ των μορφών προσβολής στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 και, πιο συγκεκριμένα, ότι αντλείται αθέμιτο όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του οικείου σήματος, απόκειται στον τρίτο που έχει χρησιμοποιήσει σημείο παρόμοιο με το φημισμένο σήμα να αποδείξει ότι συντρέχει νόμιμη αιτία για τη χρήση του σημείου αυτού (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2008, C-252/07, Intel Corporation, Συλλογή 2008, σ. I-8823, σκέψη 39).

45 Εξ αυτού συνάγεται ότι η έννοια «νόμιμη αιτία» δεν καλύπτει μόνον αντικειμενικώς υπέρτερους λόγους, αλλά μπορεί κάλλιστα να σχετίζεται και με τα ατομικά συμφέροντα του τρίτου που χρησιμοποιεί σημείο πανομοιότυπο ή παρόμοιο με το σήμα το οποίο χαίρει φήμης.

46 Συγκεκριμένα, σκοπός της έννοιας «νόμιμη αιτία» δεν είναι να ρυθμιστεί η σύγκρουση μεταξύ ενός φημισμένου σήματος και ενός παρόμοιου σημείου το οποίο χρησιμοποιείται ήδη πριν από την καταχώριση του σήματος αυτού, ούτε να περιοριστούν τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον δικαιούχο του εν λόγω σήματος, αλλά να επιτευχθεί μια ισορροπία ανάμεσα στα εμπλεκόμενα συμφέροντα μέσω της συνεκτίμησης, εντός του ειδικού πλαισίου του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 και λαμβανομένης υπόψη της διευρυμένης προστασίας της οποίας τυγχάνει το ως άνω σήμα, των συμφερόντων του τρίτου που χρησιμοποιεί το οικείο σημείο. Συνακόλουθα, η επίκληση από τρίτο μιας νόμιμης αιτίας για τη χρήση σημείου παρόμοιου με σήμα το οποίο χαίρει φήμης δεν έχει ως αποτέλεσμα την αναγνώριση, υπέρ του τρίτου, των δικαιωμάτων που συνεπάγεται η καταχώριση σήματος, αλλά αναγκάζει απλώς τον δικαιούχο του φημισμένου σήματος να ανεχθεί τη χρήση του παρόμοιου σημείου.

47 Στο πνεύμα αυτό, το Δικαστήριο έκρινε με τη σκέψη 91 της προαναφερθείσας απόφασης Interflora και Interflora British Unit, επί υπόθεσης σχετικής με τη χρήση λέξεων-κλειδιών για αντιστοίχηση στο Διαδίκτυο, ότι όταν η διαφήμιση που εμφανίζεται στο Διαδίκτυο κατόπιν της εισαγωγής λέξης-κλειδιού η οποία αντιστοιχεί σε φημισμένο σήμα αναφέρεται, χωρίς να προσφέρει απλή απομίμηση των προϊόντων ή των υπηρεσιών του δικαιούχου του σήματος αυτού, χωρίς να προσβάλλει τη φήμη ή τον διακριτικό χαρακτήρα του φημισμένου σήματος και χωρίς, επιπλέον, να θίγει τις λειτουργίες που αυτό επιτελεί, σε μια εναλλακτική πρόταση σε σχέση με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του δικαιούχου του σήματος το οποίο χαίρει φήμης, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι παρόμοια χρήση εντάσσεται κατ' αρχήν στο πλαίσιο υγιούς και θεμιτού ανταγωνισμού στον τομέα των επίδικων προϊόντων ή υπηρεσιών και γίνεται, ως εκ τούτου, για «νόμιμη αιτία».

48 Κατά συνέπεια, δεν πρέπει να γίνει δεκτό ότι η έννοια «νόμιμη αιτία» αναφέρεται αποκλειστικώς και μόνο σε αντικειμενικώς υπέρτερους λόγους.

49 Στη συνέχεια πρέπει να εξεταστεί υπό ποιες προϋποθέσεις η προγενέστερη της καταχώρισης φημισμένου σήματος χρήση από τρίτο ενός σημείου παρόμοιου με το σήμα, για προϊόν πανομοιότυπο με εκείνο για το οποίο έχει καταχωριστεί το εν λόγω σήμα, καλύπτεται από την ως άνω έννοια.

Επί των προϋποθέσεων υπό τις οποίες η προγενέστερη χρήση σημείου παρόμοιου με σήμα που χαίρει φήμης καλύπτεται από την έννοια «νόμιμη αιτία»

50 Ο De Vries υποστηρίζει με τις παρατηρήσεις του ότι χρησιμοποιεί το σημείο «The Bulldog» για υπηρεσίες horeca από το 1975. Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η χρήση αυτή ανάγεται, αποδεδειγμένα, σε χρόνο προγενέστερο της καταχώρισης του σήματος Red Bull Krating-Daeng. Επιπλέον, ο De Vries είναι δικαιούχος του καταχωρισμένου στις 14 Ιουλίου 1983 εικονιστικού και λεκτικού σήματος The Bulldog για, μεταξύ άλλων, μη αλκοολούχα ποτά. Παραμένει άγνωστη η ακριβής ημερομηνία κατά την οποία ο De Vries άρχισε να παράγει και να εμπορεύεται ενεργειακά ποτά σε συσκευασίες που φέρουν το σημείο «Bull Dog».

51 Δεν αμφισβητείται ότι ο De Vries έκανε χρήση του σημείου «The Bulldog» για υπηρεσίες και προϊόντα διαφορετικά από εκείνα για τα οποία έχει καταχωριστεί το σήμα της Red Bull προτού το τελευταίο αυτό σήμα αποκτήσει τη φήμη του.

52 Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, οσάκις τρίτος επιχειρεί μέσω της χρήσης σημείου παρόμοιου με σήμα που χαίρει φήμης να προσδεθεί στο άρμα του σήματος αυτού προκειμένου να επωφεληθεί από την ελκτική του δύναμη, τη φήμη και το κύρος του, καθώς και να εκμεταλλευθεί, άνευ χρηματικού αντιτίμου και χωρίς ο ίδιος να μοχθήσει προς τούτο, την εμπορική προσπάθεια την οποία καταβάλλει ο δικαιούχος του σήματος για να δημιουργήσει και να εδραιώσει τη φήμη του σήματος αυτού, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το όφελος που απορρέει από τέτοια χρήση αντλείται αθέμιτα από τον διακριτικό χαρακτήρα ή από τη φήμη του εν λόγω σήματος (βλ. προαναφερθείσα απόφαση L'Oréal κ.λπ., σκέψη 49).

53 Για να κρίνει αν η προγενέστερη της καταχώρισης φημισμένου σήματος χρήση από τρίτο ενός σημείου παρόμοιου με το σήμα αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί ως «νόμιμη αιτία» κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 και να δικαιολογήσει έτσι το γεγονός ότι ο τρίτος αντλεί όφελος από τη φήμη του εν λόγω σήματος, το αιτούν δικαστήριο οφείλει, κατά την εκτίμηση του ζητήματος αυτού, να λάβει ιδίως υπόψη δύο στοιχεία.

54 Πρώτον, πρέπει στο πλαίσιο της ως άνω ανάλυσης να εξεταστεί πόσο διαδεδομένο και πόσο φημισμένο είναι το σημείο αυτό στο οικείο κοινό. Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι το σημείο «The Bulldog» χρησιμοποιείται για ένα σύνολο προϊόντων και υπηρεσιών horeca τουλάχιστον από το 1983, ή και νωρίτερα. Πάντως, η ημερομηνία κατά την οποία ο De Vries άρχισε να πωλεί ενεργειακά ποτά δεν προκύπτει επακριβώς από την απόφαση περί παραπομπής.

55 Δεύτερον, πρέπει να ελεγχθεί η πρόθεση του χρήστη του ίδιου αυτού σημείου.

56 Συναφώς, για να χαρακτηριστεί καλόπιστη η χρήση σημείου παρόμοιου με το φημισμένο σήμα, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο βαθμός εγγύτητας μεταξύ, αφενός, των προϊόντων και των υπηρεσιών που αφορούσε η χρήση του σημείου και, αφετέρου, του προϊόντος για το οποίο έχει καταχωριστεί το σήμα, καθώς και μεταξύ, αφενός, της ημερομηνίας της πρώτης χρήσης του σημείου για προϊόν πανομοιότυπο με αυτό που προσδιορίζει το σήμα και, αφετέρου, του χρόνου κατά τον οποίο το τελευταίο απέκτησε τη φήμη του.

57 Κατά πρώτον, εφόσον το σημείο χρησιμοποιήθηκε, πριν από την καταχώριση του φημισμένου σήματος, για υπηρεσίες και προϊόντα που μπορούν να σχετιστούν με το προϊόν για το οποίο έχει καταχωριστεί το σήμα, η χρήση του σημείου για το συγκεκριμένο προϊόν είναι δυνατό να θεωρηθεί ως φυσική προέκταση του φάσματος των υπηρεσιών και των προϊόντων σε σχέση με τα οποία το σημείο χαίρει ήδη ορισμένης φήμης στο οικείο κοινό.

58 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι ο De Vries χρησιμοποιεί το σημείο «The Bulldog» για προϊόντα και υπηρεσίες horeca, στο πλαίσιο των οποίων πωλούνται και ποτά. Επομένως, αν ληφθούν υπόψη, αφενός, το γεγονός ότι το οικείο κοινό αναγνωρίζει το ως άνω σημείο και, αφετέρου, το είδος των

υπηρεσιών και των προϊόντων για τα οποία αυτό χρησιμοποιείται, η πώληση ενεργειακών ποτών σε συσκευασίες που φέρουν το εν λόγω σημείο μπορεί να γίνει αντιληπτή όχι ως προσπάθεια άντλησης οφέλους από τη φήμη του σήματος της Red Bull, αλλά ως πραγματική προέκταση του φάσματος των προϊόντων και των υπηρεσιών που προσφέρει ο De Vries. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο σε περίπτωση που το σημείο «The Bulldog» χρησιμοποιήθηκε για ενεργειακά ποτά προτού το σήμα Red Bull Krating-Daeng αποκτήσει τη φήμη του.

59 Κατά δεύτερον, όσο μεγαλύτερης αναγνώρισης τυγχάνει ως προς ορισμένο φάσμα προϊόντων και υπηρεσιών το σημείο που χρησιμοποιήθηκε πριν από την καταχώριση φημισμένου σήματος τόσο περισσότερο προβάλλει ως επιβεβλημένη η χρήση του σε σχέση με την εμπορία προϊόντος πανομοιότυπου με εκείνο για το οποίο έχει καταχωριστεί το σήμα, ιδίως δε καθόσον το συγκεκριμένο προϊόν είναι, ως εκ της φύσης του, συγγενές με το φάσμα των προϊόντων και των υπηρεσιών που αφορούσε η προγενέστερη χρήση του σημείου.

60 Κατά συνέπεια, από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων συνάγεται ότι στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 έχει την έννοια ότι ο δικαιούχος σήματος που χαίρει φήμης μπορεί να αναγκαστεί, λόγω της ύπαρξης «νόμιμης αιτίας» κατά τη διάταξη αυτή, να ανεχθεί τη χρήση σημείου παρόμοιου με το σήμα του από τρίτον και σε σχέση με προϊόν πανομοιότυπο με εκείνο για το οποίο έχει καταχωριστεί το εν λόγω σήμα, εφόσον αποδεικνύεται ότι το σημείο χρησιμοποιήθηκε και πριν από την καταχώριση του σήματος και ότι η χρήση του ως προς το πανομοιότυπο προϊόν είναι καλόπιστη. Για να αποφανθεί αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να λάβει υπόψη ιδίως:

— πόσο διαδεδομένο και πόσο φημισμένο είναι το σημείο αυτό στο οικείο κοινό,

— τον βαθμό εγγύτητας μεταξύ, αφενός, των υπηρεσιών και των προϊόντων που αφορούσε αρχικώς η χρήση του σημείου και, αφετέρου, του προϊόντος για το οποίο έχει καταχωριστεί το φημισμένο σήμα, και

— τη σημασία που έχει, από οικονομικής και εμπορικής άποψης, η χρήση του παρόμοιου με το φημισμένο σήμα σημείου σε σχέση με το συγκεκριμένο προϊόν.

Επί των δικαστικών εξόδων

61 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 5, παράγραφος 2, της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, έχει την έννοια ότι ο δικαιούχος σήματος που χαίρει φήμης μπορεί να αναγκαστεί, λόγω της ύπαρξης «νόμιμης αιτίας» κατά τη διάταξη αυτή, να ανεχθεί τη χρήση σημείου παρόμοιου με το σήμα του από τρίτον και σε σχέση με προϊόν πανομοιότυπο με εκείνο για το οποίο έχει καταχωριστεί το εν λόγω σήμα, εφόσον αποδεικνύεται ότι το σημείο χρησιμοποιήθηκε και πριν από την καταχώριση του σήματος και ότι η χρήση του ως προς το πανομοιότυπο προϊόν είναι καλόπιστη. Για να αποφανθεί αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να λάβει υπόψη ιδίως:

— πόσο διαδεδομένο και πόσο φημισμένο είναι το σημείο αυτό στο οικείο κοινό,

— **τον βαθμό εγγύτητας μεταξύ, αφενός, των υπηρεσιών και των προϊόντων που αφορούσε αρχικώς η χρήση του σημείου και, αφετέρου, του προϊόντος για το οποίο έχει καταχωριστεί το φημισμένο σήμα, και**

— **τη σημασία που έχει, από οικονομικής και εμπορικής άποψης, η χρήση του παρόμοιου με το φημισμένο σήμα σημείου σε σχέση με το συγκεκριμένο προϊόν.**

(υπογραφές)